

УДК 630.22

В.Л. КОРЖОВ

КРИТЕРІЇ ТА ІНДИКАТОРИ ДЛЯ ІДЕНТИФІКАЦІЇ ПРАЛІСІВ

Важливим міждержавним документом, спрямованим на виконання вимог Карпатської конвенції, є “Протокол про стале управління лісами”, яким, поряд із іншими важливими завданнями, передбачено виконання процедур з визначення та охорони природних лісів, особливо – пралісів. Робочою групою зі сталого управління лісами, що створено Міжнародним секретаріатом Карпатської конвенції, у 2012-2014 рр. здійснено опрацювання і організовано широке міжнародне обговорення документа, яким встановлюються критерії та індикатори для визначення пралісів Карпат. Цей документ узгоджений на рівні повноважних представників сто-

рін-учасників Карпатської конвенції і затверджений її Четвертою конференцією у вересні 2014 року. У ньому декларується, що пралісами вважаються природні ліси, які не зазнали безпосереднього впливу людської діяльності в ході свого розвитку. При цьому під терміном “природні ліси” розуміють такі ліси, які складаються з корінних видів у певній місцевості з основними характеристиками та ключовими елементами природних екосистем, таких як комплексність, структура та різноманітність.

Критерії та індикатори для визначення пралісів в неофіційному перекладі та за формою затвердженого документа подано в таблиці.

Таблиця

Критерії та індикатори для вибору пралісів Карпат

A1	Критерій	Природність
1	2	3
Індикатори		Визначення
A 1.1	Породний склад	Фітоценоз, сформований природними / корінними деревними породами відповідно до потенціалу природних типів лісорослинних умов
A 1.2	Структура	Циклічні екосистеми з комплексними структурами, що включають всі стадії невеликого розвитку (окремі фази можуть бути присутніми на невеликих площах) у мозаїчній структурі (горизонтальна) та з вертикальними ярусами відповідно до природних типів лісу. Різноманітність віку доведена біометричними характеристиками. Наявність дерев з незвичними розмірами відповідно до типів лісорослинних умов і порід та ознаками фізіологічного погіршення.
A 1.3	Мертва деревина	Наявність мертвої деревини (захаращеність та сухостій) на всіх рівнях деградації та на всій площі деревостану.
A 1.4	Людська діяльність, що має вплив на структуру і динаміку екосистеми	<i>Інфраструктура:</i> Не має документованих даних та/або видимих ознак експлуатації лісової інфраструктури (у т.ч. відсутність залишків оснащення, залишків стін, що підтримують шлях водного транспортування деревини, регуляційних споруд, доріг, стежок, дамб, кабельних систем тощо) або сліди іншого лісогосподарського обладнання. Обмежені ознаки діяльності пішоходів дозволені (стежки не ширше 1 м). <i>Рубки:</i> Без рубок у минулому, що підтверджується документально (лісова інвентаризація, плани управління територією, архіви тощо). Без видимих ознак заготівлі, що могла зашкодити розвитку лісу. <i>Недеревні лісові продукти:</i> Немає видимих ознак екстенсивного збору таких продуктів (гриби, ягоди, трави тощо). Збір таких продуктів допускається, окрім випадків видимих ознак екстенсивного збору таких продуктів. <i>Заготівля лісового опадку:</i> Без видимих ознак та не підтверджено документально (лісова інвентаризація, плани управління територією, архіви тощо). <i>Випасання худоби:</i> не підтверджено документально та без видимих ознак випасу / ґрунтової ерозії (лісова інвентаризація, плани управління територією, архіви тощо). Прийнятно проходження худоби до/з пасовищ без впливу на розвиток лісу. <i>Рекреація:</i> Без рекреаційної інфраструктури.

Продовж. табл.

1	2	3
A 2	Критерій	Поверхня, межі
Індикатори		Визначення
A 2.1	Міні-мальна площа	20 га
A 2.2	Форма ділянки	Мінімальна відстань між будь-якими двома протилежними сторонами становить не менше ніж 200 м. У разі залишку реліктових / рідкісних лісових екосистем або реліктових насаджень в оточенні природних насаджень, вказана мінімальна розмірність не застосовується.

Примітки:

1. Під час визначення індикаторів 1.2 та 1.3 потрібно оцінювати всю територію виділу, що розглядається, а не його фрагменти. Це потрібно враховувати для мінімальної площі (20 га) для того, щоб бути впевненим, що маленька ділянка не з'являється внаслідок антропогенного втручання.
2. У проголошенні пралісів Сторони Карпатської конвенції можуть включати лісові ділянки, до 20% площі яких не відповідає вимогам природності або є нелісовими екосистемами, з огляду на самоорганізацію лісової екосистеми та/або з адміністративних цілей.
3. У проголошенні пралісів Сторони Карпатської конвенції повинні зважати на природні межі (вершини пагорбів, хребти, долини, струмки, лісові галявини). Приймаються наступні штучні межі: постійні дороги; високовольтні лінії електропередач або інші комунальні споруди; границі лісосіки; залізниці тощо.
4. За змогою, Сторони Карпатської конвенції повинні провести оцінку на рівні суб'єкта ведення лісового господарства.

Відповідно до доручення Державного агентства лісових ресурсів України, підприємства мають враховувати наведені вище критерії та індикатори у своїй діяльності та, починаючи з 2015 р., подавати відповідні звіти з їх застосування.

V. Korzhov

**CRITERIA AND INDICATORS
FOR VIRGIN FORESTS IDENTIFICATION**